

A

Abrăș,-ă adj. Avem de-a face cu un termen ce denumește un element cu valoare divinatorie. El provine de la cuvântul de origine turcă *abraș*, cu sensul „breaz“ și are forma de plural *abrași* (DGLR, p. 13). Sensurile cuvântului în discuție sunt următoarele: (cu privire la cai) „cu pată albă sub coadă“; (cu privire la oameni) „ciudat“; „rău; violent“; (cu privire la acțiuni) „neizbutit“. (DA, tom I, partea I, p. 6). Șăineanu menționează și un alt sens, care interesează cercetarea noastră: „piază rea, nenorocos“ (DULR, p. 2). De altfel, și Hasdeu reținuse o credință populară care sugerează posibilitatea existenței sensului de mai sus: „Poporul crede că oamenii cu părul roșu sunt pociți; dacă mergând cu treabă întâmpină în drum vr un om roș, n-o să izbutească în cele dorite; le mai zice că sunt *abrași*“ (B.P. Hasdeu, *Etymologicum*, p. 90). În zona Corod am înregistrat cuvântul analizat numai cu sensul divinator „piază rea“, doar cu referire la oameni (C. Pintilie, *Monografia comunei Corod; Glosar*). În zona Dănești, din județul Vaslui, termenul *abraș* a fost reținut cu următoarele sensuri: „care strică tot lucrul cu nechibzuință“; „persoană cu inima rea“ (E. Buraga, C. Buraga, *Dăinuiri dăneștene*, p. 153). Autorii DA consideră că doar la aromâni s-a păstrat sensul original, „unde *abraș* însemnează: cu peliță albă-gălbuie și cu păr și cu gene de aceeași culoare“ (DA, tom I, partea I, p. 6). Pe teren popular românesc, *abraș* a căpătat și alte sensuri, înregistrate în zona Dorohoi: „păgubit“ (*am rămas și eu abraș*); „nebăgat în seamă“ (*stă deoparte abraș, ca al nimănui*); „zgârcit“ (*nu fi așa abraș, mai scutură și tu buzunarele*; *Lexic regional II*, p. 118). *Abrăș* apare în expresia *a ieși abraș* „a nu izbuti“ (DA, tom I, partea I, p. 6) și prezintă variantele *ibraș, abrașa, iabraș, iabrașa* (DA); am putut înregistra un singur derivat al acestui cuvânt: *abrașcu* „obraznic“ (V. Bogrea, *Pagini*, p. 282). După cum am putut constata pe teren, *abraș*, cu referire la oameni, desemnează în general o persoană care poartă cuiva ghinion, ceea ce face posibilă includerea acestui cuvânt în cadrul terminologiei divinatorii alături de substantive ca *piază, cobe, neprea* etc. Termenul menționat este atestat pentru prima oară în secolul al XIX-lea (DA).

Abraşa adj. v. Abraş,-ă

Apă s. f. Ghicirea în apă (hidromanţia) are o vechime deosebită, fiind atestată încă din perioada antichităţii. Este înrudită cu catoptromanţia (ghicitul în oglindă). De fapt, „toate suprafeţele lucitoare – apa, cristalul natural, sticla, uleiul, cerneala, vinul, foaia metalică etc. – au căpătat, de-a lungul timpului, utilizări în ghicitorie“ (Gh. Brătescu, *op. cit.*, p. 94). Aceste suprafeţe erau intens cercetate şi diverselor manifestări, semnelor li se dădeau interpretări cu caracter divinator. De multe ori, aşa-zisele semne nu erau decât iluzii optice, automatisme senzoriale, fapt ce nu-i împiedica pe actanţi să le tălmăcească în fel şi chip.

Pe teren tradiţional românesc sunt cunoscute diverse procedee de aflare a *ursitului* (*ursitei*) cu ajutorul apei, de unde şi expresia *a căuta în apă* (A. Gorovei, *Literatură populară*, II, p. 52); O menţiune în acest sens o găsim şi într-o lucrare, astăzi uitată, a lui V. A. Urechia, *Coliba Măriucăi*: „Ea (vrăjitoarea – n. n) *căuta în oglindă, în apă, în palmă, în cărţi* şi totdeauna spunea drept“ „*Zimbrul*“, 1855, Iaşi, p. 267-268). Ar fi interesant de remarcat că în acest context apar menţionate mai multe tipuri de mantică: catoptromanţie, hidromanţie, chiromanţie, cartomanţie.

Numeroase sunt menţiunile, pe teren popular, cu privire la căutatul în apă. „Spre Anul Nou, mai multe fete laolaltă merg la o casă care are lumini de cununie, le împrumută şi, aprinzându-le, merg la o fântână sau un produh, unde le aprind şi le apleacă, nădăjduind că ursitul li se va arăta în faţa apei sau în oglinda ce şi-o iau cu dânsese de acasă şi pe care o apleacă cu faţa spre fântână sau o pun cu faţa deasupra feţii apei“ (T. Pamfile, *Dragostea*, p. 95). „Fata merge la fântână cu lumânarea de la Paşti, pleacă în fântână capul, să acopere cu prostire, aprinde lumânarea şi, dacă are să se mărite în acel an, îşi vede partea“ (Şez., I, p. 146).

Implicaţiile divinatorii ale lumânării de Paşti sunt semnalate şi de D. Lupaşcu: „pentru a cunoaşte în persoană cine are să-i fie bărbatul său, (fata) ia lumânarea cu care a fost la Paşti, la Înviere, se duce la o fântână, o aprinde şi o lipeşte de cârligul fântânei şi o vâra înăuntru, de se uită în apă, unde va vedea imprimată faţa bărbatului ei“ (D. Lupaşcu, *Medicina babelor*, p. 70).

Cele menţionate se integrează unui întreg complex de procedee divinatorii de aflare a *ursitului*, care arată cât de fecundă s-a dovedit inventivitatea umană în lupta pentru descifrarea viitorului.

Apa nu este utilizată numai pe terenul divinator, ea are impresionante implicații și în vrăjitorie; este suficient să amintim câteva „tipuri“ de apă utilizată în magia populară pentru a înțelege valențele deosebite ale apei în mentalul popular: *apă neîncepută* (DA, tom I, partea I, p. 184), *apă moartă*, (Idem), *apă mută*, (DLR, tom VI, fasc. 12-13, p. 1058), *apă iordănită* (A. Rațiu, *Românii de la est de Bug*, p. 115), *apă închegătoare*, (DA, tom II, partea I, p. 576), *apă întâlnită* (Antoaneta Olteanu, *Ipostaze ale maleficului în medicina magică*, p. 218), *apă descântată* (informație de teren: Măcișeni, jud. Galați), *apă cotată* (Gh. Pavelescu, *Cercetări*, p. 140), *apă desfăcută* (E. Sevastos, *Literatură*, p. 161), *apă negrăită* (DLR, tom VII, partea I, p. 238), *apă vrăjită* (informație de teren: Umbrărești, jud. Galați) etc.

Arăta vb. Pentru lucrarea noastră prezintă interes expresia *a i se arăta (cuiva) în bobi* cu sensul „a i se prezice cuiva pe baza unei anumite configurații a grămăjoarelor de bobi“: „dă cu boabii vrăjitoriu [...], că boabii spun, s-arată-n bobie“ (AAF, VI, p. 337). De fapt, expresia respectivă are structura de bază *a i se arăta (cuiva)*, care, pe terenul limbii române, are sensurile: „a i se părea“; „a-i merge bine, a-i reuși, a avea noroc“ (DA, tom I, partea I, p. 225). Utilizarea acestei expresii în domeniul divinației populare a impus apariția unor compliniri (în bobi, în cărți), care, în fond, indică elementele instrumentarului divinator utilizate în situația respectivă. Dacă analizăm cu mai multă atenție conținutul expresiei amintite, putem observa faptul că ea ne indică o operațiune de interpretare a unui aranjament al bobilor rezultat în urma jocului hazardului (hazardul putând însă exprima, conform credințelor, voința divină!).

Trebuie să remarcăm și faptul că, pe teren popular, verbul *arăta* mai apare într-o serie de contexte cu caracter divinator: „bobii (cărțile) arată...“, după care se indică o anumită interpretare a semnificației combinațiilor de bobi, de cărți. În astfel de situații actantul divinator aproape că nu-și asumă nici o răspundere pentru ceea ce va prezice, activitatea sa rezumându-se doar la a aduce la cunoștința beneficiarului o derulare de fapte (în viitor), hotărâtă de o forță supranaturală. Această formulă cu verbul *a arăta* este utilizată, după cum am constatat, mai ales atunci când predicția ce se realizează are un caracter nefavorabil; actantul are grijă să sublinieze în astfel de situații că „așa arată bobii“ (informație de teren: Stelnică, jud. Ialomița) sau „așa s-a arătat în bobi“. Se pare că utilizarea verbului *a arăta* în domeniul divinator accentuează nota de fatalism a actului predictiv; nouă ni se pare că, spre exemplu, expresia *a ghici în bobi* ne indică o altă postură a actantului,

mai activă (el „ghicește“), în timp ce, în cazul expresiilor cu *a arăta*, statutul său este ușor diferit, mai puțin activ.

Arunca vb. Avem în vedere prezența acestui verb în expresia *a arunca bobii* (S. Fl. Marian, *Sărbătorile I*, p. 60) care are semnificația „a ghici“; în esență, această expresie nu face altceva decât să concretizeze lingvistic una dintre etapele de început ale actului divinator. Bobii se aruncau în vederea obținerii unei grupări a lor care, ulterior, să fie supusă unei interpretări de către cei pricepuți. Deci, cel puțin la început, expresia amintită denumea doar una dintre acțiunile actului divinator, din această perspectivă ea fiind sinonimă cu expresia *a întinde bobii* (v. **Întinde**), care se referă de fapt, la aceeași operațiune de aruncare a bobilor în vederea ghicitului. Putem aminti și alte expresii provenite din aceeași sferă a divinației populare, în care instrumentul divinator sunt *bobii*: *a trage cu bobii*, *a pune bobii*, *a căuta cu bobii*, *a vrăji cu bobii*, *a descânta cu bobii* etc.

Nu putem omite, în cazul verbului analizat, și o serie de implicații pe terenul vrăjitoriei și al medicinei magice, care întregesc imaginea acțiunii denumite prin verbul *a arunca*, în contextul spiritualității tradiționale românești: *a arunca* (farmece) „a căuta să-i facă un rău“ (CADE, p. 85); *a i se arunca* (cuiva) „a se îmbolnăvi, a se molipsi, a i se face vreo bubă sau umflătură“ (N. Mărușca, *Graiul din comuna Borod*, p. 59);

Recunoaștem în astfel de expresii ecourile unor credințe arhaice, conform cărora boala era urmarea acțiunii malefice a cuiva, care o *arunca* pur și simplu în calea cuiva. De altfel, în expresia *a arunca* (farmece) putem depista un alt sens al cuvântului *farmec*, și anume acela de „element magic“, cel care se poate face rău cuiva, *farmecele* putând fi diverse obiecte (cârpe, lumânări, oase, ață etc.) prelucrate magic spre răul cuiva.

Nu sunt lipsite de interes nici cuvintele provenite de la rădăcina verbului *a arunca*: *aruncat* „farmec“ (CADE, p. 85); *aruncătură* „farmec aruncat în calea cuiva“ (*Idem*); *aruncuri* „vrăji, farmece“; „unsori vrăjite și aruncate în calea bolnavului“ (DSB, p. 126).

Verbul discutat este atestat în limba română abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea (TDRG, fasc. 2, p. 880) și provine de la lat. *averruncare* (DA, tom I, partea I, p. 278).

Aur s. n. Valoarea pe teren divinator o găsim pregnant reflectată în expresia *Fie-ți gura de aur* – „se zice celui ce face o prevestire favorabilă, celui ce-și exprimă credința, că în curând se va întâmpla o schimbare în

bine“ (DA, tom I, partea I, p. 366). Această expresie este sinonimă cu o alta, *Fie-ți gura aurită*, în care este utilizat termenul *aurit*, în loc de *aur*, fără ca sensul expresiei să se schimbe. Interesant este faptul că *aur* apare, pe terenul culturii populare și într-o serie de formule verbale apotropaice: *Cruce de aur (la noi) în casă!* „se exclamă în (Moldova și în Bucovina), ca apărare împotriva diavolului, când se pomenește numele lui: „Ia nu mai vorbiți de necuratul [...], *cruce de aur* în casa asta!“ (DA, tom I, partea I, p. 366). Ar mai fi de amintit și valoarea apotropaică a aurului în cazul deochiului: „Dintre metale, *aurul* trece ca un bun apotropaic contra deochiului. De aceea la scufița copilului se coase, printre altele, o monedă de *aur*.“ (I.A. Candrea, *Folclorul*, p. 203). Termenul menționat este atestat pentru prima oară în secolul al XVI-lea, în *Codicele Voronețean* (DA) și prezintă câteva derivate (*aurar*, *aurărie*, *aurărime*, *aurel*, *a auri*), fără semnificație pe teren magic.

Aurit, -ă adj. Sensul inițial al acestui cuvânt este „suflat sau poleit cu aur“ (DA, tom I, partea I, p. 368); cu sens figurat poate însemna și „strălucit, fericit, frumos“. Pentru cercetare lexicului divinator ne interesează expresia *Fie-ți gura aurită*, cu sensul „să dea Domnul să vorbești într-un ceas bun“ (Idem). Prin această formulă verbală se solicită divinității îndeplinirea întocmai a unei preziceri favorabile. Pe teren popular am întâlnit și sintagma *gură aurită*, folosită, mai ales, în limbajul familiar: „Măi, *gură aurită*, ia mai zi ceva“ se adresează oamenii unuia care a prezis ceva favorabil (cu altă ocazie) și s-a împlinit (informație de teren: Dobrina-Huși, jud. Vaslui). Despre o astfel de persoană se spune de altfel că are *gură aurită* (Idem). Termenul *aurit* provine din forma participială a verbului *a auri* și este atestat pentru prima oară în secolul al XVIII-lea (DA).

B

Babareasă s. f. v. Băbăreasă

Babă s. f. În general dicționarele atrag atenția asupra faptului că acest cuvânt denumește un actant (de fapt, cel mai important!) din domeniul vrăjitoriei: „Persoana care descântă se numește îndeobște *babă*, băbăreasă, doftoroaie...” (A. Gorovei, *op. cit.*, II, p. 74); „Babele sunt adesea femei știutoare care vindecă boli, descântă, fac farmece și se crede că stau în legătură cu spiritele rele” (DA, tom I, partea I, p. 400); „femeie bătrână de la țară care pretinde că vindecă bolile prin diferite leacuri și vrăji” (DLRM, p. 62).

Definirea substantivului *babă* doar pe baza studierii domeniului elementelor de medicină magică (și uneori de vrăjitorie) nu este însă în concordanță cu realitatea folclorică. *Babele*, ca femei *știutoare*, deci inițiate, în fond îndeplinesc funcția de actant și în domeniul practicilor divinatorii, după cum atestă numeroase credințe, informații de sorginte populară: „*Babele* fac la fete cu bodbi (bobi n.n.), să le vie drăguți” (ALR SN, H, h, 1567); „Ceea ce fac țigăncile cu cărțile, fac babele cu bodbii, așa că am putea zice că (sic!) cărțile *babelor* sunt bobii” (Șez, III, p. 126).

Acestea sunt doar câteva exemple de implicare a actantului amintit pe teren divinător; în realitate, acțiunile din domeniul respectiv realizate de către *babe* sunt mult mai numeroase: ele ghicesc în *cridă* (v. **Cridă**), în *oglină* (v. **Oglină**), *întind bobii* (v. **Întinde**), *fac pră sugină*, (v. **Face**) etc. De fapt, ca și în domeniul vrăjitoriei, și în acela al divinației populare, *babele* reprezintă principala categorie de actanți, ele îndeplinind condiția de puritate rituală, fiind în afara unor ispite lumești, având și o experiență de viață, o pricepere ce le-au impus în ochii comunității. De aceea, credem că dicționarele limbii române ar trebuie să includă în conținutul semantic al termenului studiat și elementele ce țin de practicile cu caracter divinător.

Un aspect pe care lucrările de etnologie sau cele de lingvistică nu l-au subliniat este acela al „predilectiei“ acestui substantiv pentru realizarea de combinații terminologice, împreună cu unele cuvinte care, la rândul lor, denumesc actanți: *babă lecuitoare* (DA, tom II, partea a II-a, fasc. 2, p. 130); *babă știutoare* (DA, tom II, partea I, p. 12); *babă descântătoare* (AAF, VI, p. 373); *babă fermecătoare* (I. Mușlea, O. Bârlea, *Tipologia folclorului*, p. 177); *babă meșteră* (Șt. Pașca, *Glosar*, p. 40).

În astfel de sintagme cel de-al doilea termen indică, în principal, domeniul în care este specializată persoana (*baba*) respectivă (farmece, descânțe etc.); altelei determinantul indică recunoașterea de către comunitate a statutului special al acelei persoane: *știutoare*, *meșteră* atrag atenția asupra faptului că acea persoană vârstnică este privită ca inițiată în domeniul practicilor vrăjitoarești și divinatorii.

Și unele construcții paremiologice românești semnaleză rolul important al *babelor* în contextul magiei populare: „Unde *baba* face, Dracul nu desface“ (*Proverbe românești*, p. 283); „Câte *babe* atâtea vrăji“ (Gh. Pavelescu, *Cercetări*, p. 51).

Termenul *babă* provine din v.sl. *baba* (DA, tom I, partea I, p. 400) și prezintă o serie de derivate cu implicații la nivelul spiritualității populare: *băbăreasă* – „o femeie (de obicei bătrână) care știe să lecuiască, să descânte, să dea cu bobii“; „femeie știutoare“ (*Ibid*, p. 403); *băbărie* – „meșteșuguri băbești, fermecătorii, vrăjitorii“ (CADE p. 108); *băbesc* – „de babe, după felul, obiceiul, portul apucăturilor babelor“ (DA, tom I, partea I, p. 403); în legătură cu acest din urmă derivat putem semnala o sintagmă extrem de frecventă pe teren popular, *leacuri băbești*, care se referă tocmai la elementele practicilor de medicină empirică sau magică utilizate de *babe*, în calitate de „medici“ rurali.

Babă este răspândit pe întreg teritoriul românesc și este atestat încă de la 1464 (DERS), aflându-se printre cuvintele românești menționate și în textele slavone de dinainte de 1500.

Băbăreasă s. f. Autorii DA definesc acest substantiv în felul următor: „femeie (de obicei bătrână, babă), care știe să lecuiască, să descânte, să dea în bobi, femeie știutoare“ (DA, tom I, partea I, p. 403).

După cum se observă, actantul respectiv deține competențe atât în domeniul medicinei magice, cât și în acela al divinației populare. Din păcate însă se insistă prea mult pe prima latură a activităților realizate de *băbăreasă*, acordându-se un loc neglijabil activităților cu caracter divinator pe care

actantul în discuție le poate efectua: „Băbăreasa ciocănind cu toporul în mestecătură răspunde: «Nu ciocănesc, nu bocănesc, inima cutăruia plămădesc»“ (Șez., IV, p. 24); „Acum *băbăreasa* linge pe bolnav în frunte și zice de trei ori...” (Ibid, p. 192); „Să amintim și de leacurile ce le recomandă *băbărele* la diferite boli“ (Ibid, p. 24).

Mergând pe linia unor astfel de observații, care au în vedere doar latura medicală a activității *băbăresei*, I.A. Candrea definește actantul respectiv doar ca „babă descântătoare“ (CADE, p. 108), ceea ce elimină din discuție orice implicare pe planul divinație populare. În realitate, termenul *băbăreasă* este înregistrat, în localități din Oltenia și din Prahova, la forma de plural (*băbărese*), cu sensul „cărturăreasă“ (ALR SN, V, H, h 1570), ceea ce, evident, trimite spre unul din sectoarele divinației, și anume cartomanția. Termenul discutat, apărut pe terenul limbii române, posibil prin analogie cu *bobăreasă*, prezintă variantele *babareasă* și *bărbăreasă* (DA, tom I, partea I, p. 405), această din urmă variantă apărând pe baza unui fenomen de contaminare: „din *băbăreasă*, prin propagarea lui *r* în silaba precedentă, sub influența verbului *borborosi* (Ibid, p. 492).

Bărbăreasă s.f. v. Băbăreasă

Bine adv. Cuvântul menționat apare într-o întreagă serie de sintagme și expresii care interesează sfera predicției; este vorba de locuțiunea *a bine*, cu sensul „semn bun“ (DLR, tom I, partea 1, p. 562), și de o serie de construcții realizate pe baza ei: *nu-i a bine* (I. Zanne, *Proverbele românilor*, I, p. 476), *a nu face (cineva) a bine*, *a nu trage a bine* (v. DLR).

În fapt, semantica populară a acordat diverselor manifestări, evenimente din mediul de viață al omului semnificații dintre cele mai interesante și neașteptate. Se remarcă faptul că există foarte multe semne de rău (v. **Rău**), în timp ce numărul semnelor de bine este mult mai redus. De altfel, și majoritatea exemplelor aduse în discuție duc în aceeași direcție. Am întâlnit totuși pe teren locuțiunea *a bine* și într-un context pozitiv: „dacă bolnavul bea multă apă, e *a bine*, se face sănătos“ (informație de teren: Stelnică, jud. Ialomița). Ar mai fi interesantă și o altă utilizare a lui *bine*, dintr-o formulă cu caracter apotroptic: „*Să-ți fie de bine!*“ – urare, mai cu seamă celui ce a strănutat“ (DLR, tom I, partea 1, p. 562). Ivan Evseev notează, cu privire la semnificațiile strănutului: „când strănută cineva, i se zice *să trăiești*, deoarece în timpul strănutului, în timpurile vechi, se credea că omul care strănută va

muri" (DMDMR, p. 442). Probabil formula verbală indicată de noi este și ea legată de această credință.

Bine provine din lat. *bene* (DLR), este atestat încă din secolul al XVI-lea.

Blastem s. n. v. **Blestem**

Blăstăm s. n. v. **Blestem**

Blestem s. n. D. Udrescu semnalează, în zona Argeș, prezența sintagmei *blestem de la nouă neamuri*, care este explicată astfel: „credința că cineva e ursit la rele și nenorociri de care nu se poate feri“. (D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*, p. 17). Pe baza celor menționate putem include substantivul *blestem* în sfera semantică mai largă a predestinării, care are strânse conexiuni cu lexicul divinator. Cuvântul *blestem* are însă implicații deosebit de interesante pe teren magic, astfel încât ne vom opri mai pe larg asupra lui.

Prima atestare a acestui termen datează din secolul al XVI-lea (TDRG, fasc. 3, p. 344; CIRLV, p. 133). Cuvântul *blestem* denumește o practică magică verbală. Credința în puterea blestemului este și astăzi extrem de vie în mediul rural, considerându-se că orice suferință mai deosebită a cuiva este urmarea unor blesteme, dintre care „blăstămul di la părinți“ (zona Cuca, jud. Galați; anchetă proprie) este socotit cel mai periculos. Autorii DA definesc blestemul ca fiind „invocarea unei nenorociri sau a mâniei lui Dumnezeu asupra cuiva“ (DA, tom I, partea I, p. 579), definiție de care nu este departe nici Șăineanu: „chemarea urgiei divine pe capul cuiva și vorba prin care se urează rău și nefericire“ (DULR, p. 67). Prin extensie, cuvântul *blestem* ajunge să însemne „bătaia lui Dumnezeu sau orice nenorocire provenită pe urma unui blestem“ (DA, tom I, partea I, p. 579). Cuvântul analizat prezintă o serie de variante: *blestăm*, *blastem*, *blăstăm* (*Idem*). Și la forma de plural vom întâlni câteva variante: *blesteme*, *blestemuri* și *blăstămi* – ultima, o variantă arhaică înregistrată în Moldova (*Idem*). Tiktin menționează existența, în *Biblia* de la București (1688), a unei alte variante de plural, *blestemi* (TDRG, fasc. 3, p. 344).

Originea termenului *blestem* a ridicat unele probleme, oscilându-se, în general, între proveniența latină și formarea pe teren românesc. Astfel, TDRG menționează un etimon latin; *blasphemium* (*Idem*), în timp ce autorii DA îl consideră „substantiv postverbal din *a blestema*“ (DA, tom I, partea I, p. 580); tot pentru formarea termenului pe teren românesc

optează și Șăineanu: „abstras din *a blestema*“ (DULR, p. 68). Soluția propusă de autorii DA și de Șăineanu ni se pare a fi cea corectă, *blestem* fiind format prin derivare regresivă de la verbul *a blestema*.

După cum am menționat, blestemul este o practică de magie verbală; în această direcție este interesantă mențiunea din DA (tom I, partea I, p. 579): „cineva *dă* sau *pune* (blestem – n.n.). Formularea respectivă amintește de valențele verbelor *a da* și *a pune* pe teren magic; un farmec sau o vrajă se *dă* sau se *pune* cuiva (v. **A da**; v. **A pune**). P. Caraman consideră că blestemul este „expresia clară a magiei cuvântului“ (P. Caraman, *Descolindatul*, p. 394), concretizată în câteva tipuri de formule care „vădesc o origine eminentă magică“ (*Idem*). Important pentru cercetarea noastră este și faptul că, în unele zone (Blejești, fostul județ Vlașca, și Băneasa, jud. Ilfov), forma de plural *blesteme*, denumește „versurile cobitoare ale colindătorilor“ (*Ibid.*, p. 328), deci descolindele utilizate acolo unde nu erau primiți. Pentru etnologul ieșean acesta este un argument serios în favoarea ipotezei că „un număr însemnat din descolindările orale ale popoarelor din orientul și sud-estul Europei își trag originea din blesteme“ (*Ibid.*, p. 402) și confirmă o altă ipoteză, mai veche, a lui Caraman referitoare la „originile magice ale descolindatului“. Substantivul menționat apare în numeroase expresii cu caracter paremiologic, dintre care cităm: *Blăstămul de mumă! E rău ca ghiara de ciură*; *Blestemul nu cade niciodată pe pietre*; *Blestemul părinților! E ca piatra munților!*; *Cade greu copiilor* (*Proverbe românești*, p. 54).

Blid s. n. Utilizarea elementelor de veselă („a blidelor“) în practicile divinatorii este legată de obișnuitele, de acum, proceduri de aflare a *ursitului*, în ziua de Sf. Vasile, cunoscute în general, sub numele de *vergel* sau *vergelat* (Monica Budiș, *Microcosmosul gospodăresc*, p. 255). Aceste proceduri se remarcă prin faptul că în cadrul lor, se dau, din perspectivă maritală, diverse interpretări obiectelor plasate sub străchinile (blidele) utilizate. Sub denumirea *blide*, practica divinatorie menționată este cunoscută în mai multe zone din țară: Buza, jud. Cluj; Căianu Mic, jud. Bistrița Năsăud; Lățunaș, jud. Timiș; Hărțăgani, jud. Timișoara; Cârțișoara, jud. Sibiu; Rășinari și Berivoi din același județ (*Idem*). După cum menționează cercetătoarea Monica Budiș, obiectele plasate sub străchini erau scoase de către fete, care le dădeau interpretări conform unui cod tradițional, asupra căruia atrag atenția și alte mențiuni pe teren popular: „Se pun sub *blide*: cărbune, pâine,